

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שני י"ז אייר תשפ"ג | דף היומי בבלי: סוטה מ | דף הכולל: גיטין ח.
דף היומי בהלכה: מסימן קל"א סעיף ב' עד אמצע סעיף ד' 'ולא בבית החתן'.
מוסר: שמירת הלשון - 'את ה' עד 'ובאמת'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: ש. הפרישות פ"ו 'ומהם מעשה אלישע' עד סוף פ"ז (סוף השער)

יחד עם הדרוזים ניגנו כמוזן היהודים, שהביאו את כלי הקלרינט שמגיע בכלל מאירופה - וכך נוצרו ניגוני מירון, שמנוגנים עד היום במירון ובל"ג בעומר ובעצם בכל השנה. מדובר בעצם במוזיקה ערבית שנכנסה למוזיקה החסידית

"בר יוחאי", "ואמרתם", ו"אמר ר' עקיבא" - ניגוני מירון המיתולוגיים - התעלומה שמאחורי התווים

הדרוזים שמתגוררים בכפרים הסמוכים למקום היו מצטרפים לחגיגה, ומביאים איתם דרבוקות ומנגינות ערביות. מקצבי ההורה שהפכו לחלק בלתי נפרד מחתונות יהודיות אוטנטיות, מגיעים בעצם ממדינות ערב, וכן מנגינות בסולמות שלא היו קיימים עד אז במוזיקה היהודית.

יחד עם הדרוזים נגנו כמוזן היהודים, שהביאו את כלי הקלרינט שמגיע בכלל מאירופה - וכך נוצרו ניגוני מירון, שמנוגנים עד היום במירון ובל"ג בעומר ובעצם בכל השנה. מדובר בעצם במוזיקה ערבית שנכנסה למוזיקה החסידית.

מקורות הניגונים השונים הנקראים 'נגוני מירון' הם רבים: מחצרות חסידיות ממזרח אירופה, מלחנים שהובאו על ידי העולים מאירופה, ניגונים עממיים מרומניה, מולדובה ומאמצות הבלקן בעיקר מבולגריה וניגונים דרוזיים, וכמו שמתאר הרה"ח רבי שמואל חסידה שליט"א, מלפנים רבו של כפר שמאי, וכיום מדמויות ההוד שהתברכה בהן העיר צפת: "היו אלו ימים אחרים ומציאות אחרת. בין הרוקדים נכחו לא מעט מבני העדה הדרוזית שהיו מניפים את ידיהם כשחלקם אוחזים בידם שבאריות, חלקם מתופפים על דרבוקות תוך שהם משוררים 'כולהו הדא מישאן רבי שמעון' (כל זה בשביל רבי שמעון)."

המנגנים המפורסמים במירון היו יצחק "שפילער", שמעון "קלינטער", אריה לייב ואברהם סגל (אברום קרלינט'ר).

למרות שחוקרים רבים ניסו במהלך השנים לעלות על עקבות המלחינים של שירי מירון המוכרים ומקורותיהם, עדיין זהות המלחינים והמקורות נשארו בגדר תעלומה. חוץ מ'לכבוד התנא' שיושב על מנגינה ידועה מבית רוז'ין שמושרת על המילים "פתחו לי שערי צדק אבוא בס אודה קה".

הפיוטים: "בר יוחאי", "ואמרתם", ו"אמר ר' עקיבא" - הם שירים מסורתיים שלא ידוע מי הלחין אותם, ואיך הגיעו למירון. (בר יוחאי ידוע שהוא ניגון ספרדי עתיק אך שם המלחין גם נותר בגדר תעלומה).

מנהג השמחה והשירה בל"ג בעומר מקורו בסיפור אודות האר"י הקדוש, שהביא את ילדו בן השלוש ל'חלאקה' ביום ל"ג בעומר במירון ורקד עם תלמידיו בחצר המערה. בעקבות מנהג זה, מאות אלפי אנשים נוהגים לעלות להר מירון בל"ג בעומר, כדי להשתתף בהדלקת המדורה על גג המערה ולהתפלל על קברו של רבי שמעון בר יוחאי.

התפילות נערכות במערת הרשב"י, והריקודים נערכים בחצר המערה במקום שלפי המסורת רקד האר"י. עם השנים השתרשו ניגונים רבים שמושרים בעיקר בל"ג בעומר במירון ובמרוצת השנים כונו 'ניגוני מירון'.

לפני כמאה שנה בערך, היו מתאספים להילולא המון יהודים מארץ ישראל וסביבותיה, אך לא רק, גם הערבים

אימת שהיה יוצא מביתו ורואה את ר' שמעון יושב בפתח ביתו ומנגן לעצמו ניגוני מירון, היה נעמד בסמוך אליו ומאזין לנגינתו. באחת הפעמים שאל הרידב"ז את ר' שמעון: "במה אני יכול לגמול לך על ההנאה שאתה גורם לי בנגינתך?" ועל כך השיב לו ר' שמעון קלרינטר: "כשם שאני שכן שלך בחיים אני מבקש להיות שכן שלך גם בעולם הבא".

הבטיח לו הרידב"ז למלא בקשתו והלך לדרכו. לימים רכש הרידב"ז שתי חלקות קברים בבית העלמין הישן בצפת, עבורו ועבור רעייתו. כאשר נפטר הרידב"ז קברו אותו בחלקה שרכש וחצבו בסלע קבר גם לאשתו וכיסו אותו בעפר. זמן קצר לאחר מכן נפטר ר' שמעון קלרינטר, בשבת הסמוכה לראש השנה, ובימים ההם נהגו לקבור נפטרים גם בראש השנה שחל להיות בשבת הסמוכה לשני ימים של ראש השנה.

כדי להימנע מחציבה בסלע, בדקו ומצאו שהקבר בסמוך לרידב"ז מוכן לקבורה וקברו בו את שמעון קלרינטר. וזה מקור לשם של הניגון שמנגנים במירון 'ניגון הרידב"ז'

ניגון 'אשרינו מה טוב חלקינו' - מאת יוסף שפירא

ניגון 'מי לכם פה' - מאת יוסף שפירא

ניגונו של הרב דוד בידרמן מירושלים. על פי המסורת קנה הרב דוד ניגון זה מנבלן (מנגן בנבל) ערבי בשער יפו.

ניגון חצר עבו, ניגון המושר בתחילת תהלוכת ספר התורה מחצר עבו בעיר העתיקה בצפת, לעבר מירון.

ניגון תחיית המתים (או 'ברויגו טאנץ')

ניגון 'רבי יוחנן הסנדלר' - (מוכר גם כ'אם תמצאו את דודי'). **ניגונו של הרב ישעיהו אשר זעליג מרגליות -** "אושר זעליג'סניגען" ("משה אמת").

ניגונו של חיים אטיק ("עוזר דלים").

ניגון עלינשטיין (מוכר גם כ'רבי מאיר אומר'): הניגון המוכר כ"עלנשטיינס ניגען" נקרא על שמו של ר' אברהם עלינשטיין - איש הגליל, הוא התגורר בבירות - לבנון והקפיד להגיע בל"ג בעומר למירון, לבקש את הכליזמר לנגן את הניגון האהוב עליו ולצאת בריקוד.

ניגונו של 'נפתלי ממטולה'.

ניגוני נפתלי ברנדזוויין.

ניגון 'במירון שם רבי שמעון'.

מרש אבל של הטורקים בשעת יציאתם מהארץ אחרי מלחמת העולם הראשונה.

הנוהג היה שהעולים היו מבקשים מהכליזמרים לנגן ניגון, ובתמורה היו מעניקים להם מטבע כשכר. חלק מהניגונים מכונים על שם מי שהיה מבקש בשנים עברו לנגנם כמו למשל: ניגונו של ר' ישעיה אשר זעליג מרגליות (המוכר גם כשיר 'משה אמת'). בתקופה זו התבלטו גם המזמרים והרוקדים כמו ר' זושא ברנדזוויין, ר' אברהם לייב זילברמן ובנו ר' בערל, ר' אשר זעליג מרגליות ועוד.

כיום אין מנגנים קבועים וכל מי שידע לנגן יכול לעלות לבמת התזמורת בחצר המערה, שם מנגנים חוץ מניגוני מירון גם ניגונים חסידיים.

רבי חיים מאיר הגר האדמו"ר מויז'ניץ, ביקר במירון בשנות ה-30 ושמע ניגונים אלו, ומאז הנהיג לשיר בשולחנו מספר ניגוני מירון.

המוצא של ניגוני מירון

ניגוני מירון המוכרים הם:

ניגון חיים שפר - ניגון מירוני מפורסם המושר לרוב בחתונות חרדיות כריקוד הורה. הניגון הזה היה חביב במיוחד על חיים שפר - איש מירון בכל מאודו. מכיוון שהכליזמרים בימים ההם לא ידעו לקרוא תווים, הדרך היחידה לבקש מהם ניגון מסוים, הוא לבקש מהכליזמר לנגן: "ניגון עלינשטיין" או "אשר זעליגס ניגן", וכך גם הניגון שהיה נוהג לבקש חיים שפר, ולשלם לכליזמר עבור הניגון שברבות השנים מזהים אותו כניגון שפר או ביידיש טבריניית 'שפרס ניגון'.

ניגון בר יוחאי - הלחן המזרח אירופאי המפורסם (ישנן עוד גרסאות ללחן הזה הנפוצות בקרב קהילות אחרות)

ניגון ואמרתם כה לחי.

ניגון אמר רבי עקיבא.

ניגון לכבוד התנא האלוקי/פתחו לי שערי צדק - כאמור הגיע מבית רוז'ין ומושר על המילים "פתחו לי שערי צדק אבוא במ אודה קה".

ניגון הרידב"ז - רבי יעקב דוד וילובסקי בן זאב (המכונה הרידב"ז), כיהן כרבה של סלוצק, עבר לארצות הברית ועלה לארץ ישראל בשנת 1905. הקים ישיבה בעיר צפת ועמד בראשה. הרידב"ז נפטר בשנת תרע"ב (1913). על הניגון הנקרא 'ניגון הרדב"ז' מספרים מעשה:

הרידב"ז התגורר בעיר העתיקה בצפת, בשכונת לר' שמעון קלרינטר (על שם היותו מנגן בקלרינט ניגוני מירון והגליל). כל

האזינו לתוכנית 'הפותח בכל יום' בקו השיעורים של דרשו

כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

077-2222-666 שלוחה 31

כל העוברים והשבים היו המומים כשראו את גדול הדור
רץ אחרי ילד קטן. על-אף שניסיתי להניאו מלרוץ אחרי
הילד, אך לשווא. הגר"ע יוסף זצ"ל היה אז בגיל שמונים
וחמש ורץ אחרי ילד בגיל שלוש וניסה לשדלו לעצור,
עד שהצליח לשכנעו ואז התכופף והרימו בזרועותיו

מנהגים שונים וסיפורים מפעמיים על עריכת ה'חלאקה' בל"ג בעומר בעדות ישראל ובחצרות הקודש

יוסף מאיר האס

עבור כל ילד יהודי, יום מלאות לו שלוש שני אינו יום רגיל
במסלול חייו העתידיים.

עבורו מדובר ביום מיוחד ומרומם, יום בו יעטרו שתי פאות
את צדעי ראשו ובכך יקבל צורה יהודית טהורה. מעמד גזיזת
השערות לראשונה תופס מקום של חשיבות בין מנהגי ישראל,
וכפי שמתאר הרה"ק רבי יוסף יצחק מליובאוויטש זי"ע את מנהג
ישראל תורה, שהתפשט במאות השנים האחרונות בקרב כל
תפוצות ישראל, לגלח את שערות ראשו של ילדי החמד בהגיעם
לגיל שלוש שנים: "גזיזת השערות, 'אפשערניש', הוא דבר גדול
במנהג ישראל".

ציון יום ההולדת השלישי מהווה אפוא ציון דרך ראשון בחינוך
הילד לתורה ולמעשים טובים, כשכבר ביום זה מתחילים ההורים
לחנכו ולערוך לו היכרות עם מצוות בסיסיות, כלבשת ציצית
וכיפה, לימוד האותיות הקדושות, עם הכוונה לברך על האכילה
והשתיה ועוד.

'חלאקה' במעזיבז'

נהגו ישראל קדושים לכבד בתגלחת הראשונה אדם גדול
וחשוב, שיאציל מהודו ויעתיר מברכותיו על ראש הילד, למען
יגדל ויתעלה. העדות הראשונה על תגלחת שנעשתה על-ידי
צדיק וקדוש, היא על הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע מלאדי, שזכה
שמרן הבעש"ט הק' זי"ע ערך לו את שמחת ה'חלאקה' וחנוך את
פאות ראשו. בהמשך נהג כך הרה"ק בעל ה'תניא' עם נכדו הרה"ק
בעל ה'צמח צדק' מליובאוויטש זי"ע, שלאחר גזיזת השערות בערב
ראש השנה תקנ"ג, בירכו בהנחת ידיו על ראשו. על הרה"ק בעל
ה'מנחת אלעזר' זי"ע ממונקאטש מובא, ש"היו עושים שמחה
גדולה כאשר היו מגלחים את נכדו, והיה נוטל אחר-כך את הילד
על ברכיו ללמוד עמו איזה אותיות מאתוון קדישין".

מפעים ביותר הוא הסיפור, העומד מאחורי תגלחתו הראשונה
של הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע על -ידי מרן הבעש"ט הק' זי"ע
כאמור, שנשמע מפי הרה"ק רבי יוסף יצחק מליובאוויטש זי"ע
ומובא ב'ספר השיחות' שנת תש"ה. היה זה בראש השנה שנת
תק"ח, כשרבי ברוך - אביו של בעל ה'תניא' - הגיע אל הבעש"ט
הק' ושאל אותו כיצד ינהג עם ילדו העילוי, שכבר כעת ניכר בו כי
עדי לגדולות. בין הדברים סיפר רבי ברוך לבעש"ט הק' שביום

הולדתו ח"י אלול, התחיל הילד לדבר יותר טוב ובמהלך שנת
תק"ז הבחינו שיש לילד זכרון מופלא ותפיסה בלתי רגילה, כשכל
מה שהילד שומע פעם אחת מונח אצלו כמונח בקופסה. הבעש"ט
הק' הזהיר שוב ושוב את רבי ברוך, שיעלים את עובדת הולדת
בנם כדי שהפרסום לא יזיק לו.

גם על ה'חלאקה' של הרה"ק רבי שלום דובער מליובאוויטש
זי"ע, מסופר פלאות. בהיותו בן שלוש צוה זקנו הרה"ק בעל ה'צמח
צדק' זי"ע שכל טקס ה'חלאקה' ייערך בחשאי ללא פרסום, מחשש
עינא בישא. בערב שקדם ליום הולדתו השלישי, צוה שיביאו את
הילד לחדרו מבעוד יום וישן בחדרו. בבוקר עם קומו משנתו,
הורה למשרתו ר' חיים בער שייטול את ידי הילד, ויאמר עמו את
הברכות וענה 'אמן'. אחרי התפילה קרא מרן ה'צמח צדק' לבנו
הרה"ק רבי שמואל שניאורסון זי"ע - אדמו"ר מהר"ש, ולכלתו
אם הילד, ואמר להם כך: "פך השמן הרוחני שנתן מורנו הבעש"ט
הק' לתלמידו, מורנו הרב המגיד ממעזריטש, למשוח את רבינו
הזקן, למשוח אותו לנשיאות לדורותיו, הנה בכוח זה נמשך חותני
[הרה"ק רבי דוב בעריש זי"ע] כרבי האמצעי, ואני הנה בכוח זה
משחתי אותך, ובכוח זה הנני מושחן" (מרשימות הרה"ק הרי"י צ'
מליובאוויטש זי"ע, ספר המאמרים תש"י עמ' 163).

תהלוכה במאה שערים

בשנים קודמות, לאחר מלחמת העולם השנייה, עדיין לא
השתרש המנהג של עריכת ה'חלאקה' ברוב עם הדרת מלך. כל
משפחה היתה חוגגת לעצמה את שמחת התגלחת הראשונה לבנם
יקירם. היה זה הרה"צ רבי עמרם בלויא זצ"ל, שקיבל על עצמו
את התפקיד החשוב הזה לקבץ בל"ג בעומר את ילדי ישראל מעיר
הקודש והמקדש, לערוך להם את ה'חלאקה' בשמחה ובריקודים,
בליווי כלי תזמורת וקהל רב. מעמדי ה'חלאקה' הפכו להיות מפגן
ראווה של קידוש ה', בדמות מאות ילדי חמד הנישאים בעוז ובגאון
על כתפי הוריהם המאושרים, כשהם עוטים עליהם את הלבושים
היהודיים הקדושים, המקובלים אצלנו מקדמת דנא דור אחר דור,
ורבי עמרם מתכבד על ידי ההורים לגזוז קצת משערות הילדים,
לקול צלילי התזמורת והמקהלה ברינה ובצהלה.

מנהג של קבע היה מקובל בעיה"ק ירושלים בשנות קדם,
כאשר מדי שנה ביום ל"ג בעומר, היו מקיימים בבית הכנסת 'קהל
יראים' בשכונת 'מאה שערים', מעמד שמחה לרגל ל"ג בעומר,

גם כ"ק מרן אדמו"ר מהר"א מבעלזא זי"ע, התבטא בחשיבות ובמעלה העליונה בעשיית הפאות, כדי להוכיח קבל עם ועדה, בעוז ובגאון, כי שם ה' נקרא עלינו וצלם אלוקים עלינו. כשהגיע יהודי ירושלמי אל הרה"ק מבעלזא לתל אביב לעשות 'חלאקה' לבנו בן השלוש, הורה הרבי לצעוד עם בנו ברחוב אלנבי הלך ושוב, כדי שיראו תושבי תל אביב שעוד יש ילדים עם פאות! וכך היה גם כשהביא אחד החסידים לפניו את בנו לקבל את ברכתו, הושיבו הרבי על ברכיו, החליק בידו הקדושה את פאותיו ואמר בהנאה גלויה: "א תל-אביב'ער בחור מיט שיניע פאות"...

כ"ק מרן אדמו"ר מערלוי זצוק"ל בעל ה'אמרי סופר', היה נוהג להביא את ילדיו לפני כ"ק מרן אדמו"ר מהר"א מבעלזא זי"ע, לספרם במלאות להם שלוש שנים, לאור הקפדתו לגלח את הילדים שהובאו לפניו רק במלאות להם שלוש שנים, ולא קודם. והיה מספר מרן האדמו"ר מערלוי, שעד כדי כך הקפיד הרה"ק מבעלזא על מילוי שלוש השנים, שלאחד מילדיו שנולד בתשעה באב, הורה הרה"ק מבעלזא לספרו רק למחרת היום ולא לפני שלושת השבועות של ימי בין המצרים. לאות ולפלא היה מציין מרן אדמו"ר מערלוי, שאצל בנו הרה"ג ר' זלמן שליט"א, שמלאו לו שלוש שנים ביום ג' אלול תשי"ז, הורה לו הרה"ק מבעלזא לספרו כבר בל"ג בעומר, וכשהסתלק הרה"ק מבעלזא בכ"א אב אותה שנה, הבין למפרע מדוע הורה לו להקדים את עריכת התגלחת שלא כדרכו...

כשהגר"ע יוסף רץ אחרי הילד

מטבע הדברים, קורה לפעמים שילד ה'חלאקה' נבהל, מתשומת הלב הבלתי-שגרתית שהוא מקבל, כך שניתן היה לחזות בהזדמנות זו את רגישותם של גדולי וצדיקי ישראל, לפחדם וצערם של התינוקות, שלא הבינו מה בדיוק מתרחש סביבם.

כ"ק מרן אדמו"ר מסערט ויז'ניץ שליט"א מספר, שבעת שמחת 'חלאקה' לאחד מנכדי כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה'אמרי חיים' מויז'ניץ זי"ע, שהתקיימה באתרא קדישא מירון, בהשתתפות אחיו כ"ק מן אדמו"ר בעל ה'מקור ברוך' זי"ע מסערט ויז'ניץ, הרבה הילד הקטן בבכי, ולא הסכים בשום פנים ואופן להגיש את ראשו לגזיזת השערות. הנוכחים כולם עמדו אובדי-עצות לנוכח השעה המתאחרת, אך מרן ה'אמרי חיים' בחכמתו, מצא עד מהרה פתרון מבריק. הרבי פצח בריקוד נלהב במנגינת 'בר יוחאי', כשכולם משלבים את ידיהם במעגל נרחב, וכך בחסות השירה והריקוד המרומם, ניגש הרבי בהיחבא לילד, שעד שהרגיש בנעשה כבר היה התלתל בידי הרבי...

כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה'ישועות משה' זצוק"ל מויז'ניץ, היה נוהג תמיד לגזוז את שערות היניק מקדמת הראש, אך פעם אירע באברך חסידי שנכנס אל הרבי לרגל 'חלאקה' לילדו, אולם הפעוט סירב ופרץ בבכי. הרבי ניסה לשכנעו, אולם ללא הועיל. בראות הרבי בכך, תפס לו קווצות שערות מצד ערפו וגזזו, באמרו

ולאחר-מכן היו האבות מרכיבים על כתפיהם את ילדי ה'חלאקה', והולכים עם תזמורת וניגונים בתהלוכה לעבר ביתו של גאב"ד בריסק, מרן הגרי"ז סולובייצ'יק זצוק"ל. כשהיו מגיעים ליד ביתו, היה מרן הגרי"ז יוצא לפתח ביתו ומברך את ההורים והילדים.

"שנה אחת", מספר הרב מרדכי מילר, "כאשר לאחי, הרב שלמה, היה ילד שהגיע לגיל שלוש, ישבנו בבית מרן הגרי"ז זצ"ל עם עוד אנשים, ודיברנו בענייני השעה. לפתע ניגש מרן הגאון רבי משולם דוד סולובייצ'יק זצ"ל, ואמר לאביו כי כל הקהל הגיע עם תהלוכת ילדי ה'חלאקה', וכולם מחכים למטה כדי שיצא אליהם כהרגלו מדי שנה בשנה. נענה הרב מבריסק ואמר לבנו מרן הגרמ"ד זצ"ל, שיצא אל קהל ויתנצל בפניהם שבזאת השנה איננו יכול לצאת אליהם כמדי שנה, מכיון שהוא לקה בצינון ואינו חש כל כך בטוב..."

"אחד הנוכחים, שרחמיו נכמרו על הקהל העומד בחוץ עם כל הילדים, ומצפה ליציאת מרן הרב מבריסק, שיברכם ויחזקם כמדי שנה, ההין ואמר לרב מבריסק: 'צריך לפעמים למסור נפש למען כלל ישראל'... חי"ך הרב מבריסק ואמר: 'אספר לכם מעשה אודות מסירות נפש למען כלל ישראל; פעם נסעו יחדיו מרן ה'חפץ חיים' ומרן ה'אמרי אמת' זצוק"ל ברכבת, כאשר בכל תחנה ותחנה שעצרה הרכבת המתינו אלפי חסידים למרן ה'אמרי אמת' שהלך לחלונות הרכבת ונופף בידיו לשלום, ואילו מרן ה'חפץ חיים' נותר לשבת על מקומו, כשנשנה הדבר בתחנות נוספות שעצרה הרכבת, שאל ה'חפץ חיים' את ה'אמרי אמת' האם אינו חושש קצת מיוהרה? ענה הרבי מגור: 'מדארף דאך מוסר נפש זיין פאר כלל ישראל'... (הרי צריך למסור את הנפש למען כלל ישראל...)"

"מאכן פאות"

מעניין לציין, כי על-אף שעצם עובדת עריכת התגלחת הראשונה בצלו של אדם גדול, מקורה טהור מהיכלם של האר"י הק' והבעש"ט הק' זי"ע, הרי שבקהילות ליטא, הונגריה ועדות המזרח, לא מצאנו את המנהג הזה עד הדור האחרון, אך אצל מרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל, תפס מנהג זה מקום של כבוד, והיה נוהג בו בהידור רב ובשמחה גדולה, כאמור.

כשאחד מתלמידי מרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל, עמד לערוך לבנו הקטן תגלחת הראש, נכנס אל רבו להתברך מפיו במעמד הזה, ניצל את ההזדמנות ופנה אל רבה של בריסק ושאלו: "ילמדנו רבינו, למה נוהגים 'העולם' לומר 'מאכן פאות', הרי אין כל מצוה לעשות פאות, כי אם ציווי התורה הוא רק שאסור להשחית את פאות הראש?". נענה מרן הגרי"ז זצ"ל ואמר לו: "ניין, עס איז טאקע יא דא א מצוה צו מאכן פאות" (לא, אכן ישנה מצוה לעשות פאות). את דבריו הוכיח מדברי הרמב"ם (הל' עכו"ם פרק יב) שכותב: "אין מגלחין פאתי הראש כמו שהיו עושין עכו"ם, שנאמר לא תקיפו פאת ראשכם", הרי שטעם עשיית פאות הראש הוא כדי להכיר שהלה יהודי מזרע ישראל, ובעשיית הפאות אנו עושים סימן לילד שהוא יהודי כשר, לכן אומרים העולם 'מאכן פאות'.

לאב: "המנהג שמספרים מצד המצת, הוא כסגולה שתינוק זה לא יישא בלורית כשיגדל, אולם על בנך ממילא אינני חושש כזאת, לכן אפשר לגזוז לו גם מאחור..."

בשעת הלווייתו של מרן הגאון רבי עובדיה יוסף זצוק"ל, לא היה אפשר להתעלם מאחד המלווים, שעמד ומירר בבכי ללא הפוגה. כשגבר בכיו מאוד, וראה את מבטיהם התמהים של הסובבים אותו, פתח וסיפר דברים כהווייתם: "כשהיה בני בגיל שלוש באתי עמו למרן הגר"ע יוסף זצוק"ל, כדי שיעשה לו 'חלאקה' ויגזור מעט את שעריו. כשהגענו לביתו, ראינו את הגר"ע יוצא ממכוניתו, וכדי לא להטריחו בבואו לביתו הגשתי לו את המספריים, וביקשתי שייגזור את שערות הילד עכשיו ברחוב. הגר"ע הסכים, ומתוך חובה נתן טפיחה קלה על כתפו של הילד, כאשר אני אישית נהניתי מאוד מהלטיפה של הגר"ע, אך הילד נבהל מאד וברח מהמקום, כשהגר"ע יוסף דולק בעקבותיו... כל העוברים והשבים היו המומים כשראו את גדול הדור רץ אחרי ילד קטן. על-אף שניסיתי להניאו מלרוץ אחרי הילד, אך לשווא. הגר"ע היה אז בגיל שמונים וחמש ורץ אחרי ילד בגיל שלוש וניסה לשדלו לעצור, עד שהצליח לשכנעו ואז התכופף והרימו בזרועותיו.

"מה שקרה אחר כך היה בלתי ייאמן בעליל. במשך רבע שעה התאמץ הגר"ע יוסף לפייס את הילד ולא התקררה דעתו עד שעלה לביתו, ואחר כבוד הכניסו לקודש פנימה, והעניק לו את אחד מספריו במתנה עם הקדשה אישית, כשאני עומד ומשתאה. אף לאחר כל זאת לא נרגע הגר"ע יוסף, עד ששיחק עם הילד וראוהו מחייך לכל עבר. אז איך לא אבכה על גדול שכזה!..."

'חלאקה' לאב ולבנו

אמרו, שמי שלא ראה את המקובל, הגה"צ רבי ישעי' אשר זעליג מרגליות זצוק"ל, מרקד לכבוד התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי, לא ראה שמחה של מצוה מימיו. כ'מחותן' ראשי היה מתהלך רבי אשר זעליג בחוצות הציון הקדוש באתרא קדישא מירון, מחלק ברכות לרוב ומעודד את הקהל לשוב ולשמוח בהילולא דרשב"י.

מעשה ביהודי שהיה רחוק משמירת תורה ומצוות, שפגש פעם את רבי אשר זעליג ביום שמחת הגדולה - יום ל"ג בעומר. ניגש אליו וביקש את ברכתו, שיזכה לזרעא חייא וקיימא ולבן זכר. "הרב העניק לי את ברכתו האצילה", שח האיש לימים, "אבל התנה את ברכתו שאבטיח לו תחילה להוריד את שער ראשי. הסכמתי לתנאי זה, והבטחתי לו כי כאשר אזכה, בעזרת ה', לעשות לבני שייולד את ה'חלאקה' הראשון כאן במירון, אז אעשה 'חלאקה' אף לעצמי".

לא חלפו ימים רבים, והאיש זכה להביא לעולם דור ישרים מבורך, וברכתו של אותו צדיק התקיימה במלואה. "זכיתי לבן זכר", גולל האיש בהתרגשות בפני משפחת מרגליות, "לנער הזה התפללתי, במלוא מובן המלה. לאחר שלוש שנים הבאתיו למירון

לעשות לו 'חלאקה', אז קיימתי גם את נדרי.

"השמחה היתה במלואה, ורבי אשר זעליג התהלך בין קהל החוגגים, כאשר מספרי ה'חלאקה' שלו תלויים לו בצוואר בשרשרת הזהב שלו, והוא כולו קורן מאושר. רבי אשר זעליג התכבד בראשית הגז, וכך זכה ללכוד שתי ציפורים בירייה אחת: 'חלאקה' לבן ולאביו כאחד. מוצא שפתיי קיימתי, וגזזתי את שער ראשי כהבטחתי".

מסופר בפי חסידים וישרים, שהרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע, ישב פעם עם חסידיו בבית המדרש, כשלפתע הבחינו באחד שרץ במהירות רבה למעלה מדרך הטבע, וחולף על פתח בית המדרש כשאינו מבחין בימין ובשמאל. כראות הרה"ק מקארלין בכך, הורה לחסידים לתפוס את האיש, ולערוך לו 'חלאקה', לגזוז את שערותיו הארוכות תיכף ומיד. כך עשו החסידים, תפסוהו בכח רב על-אף התנגדותו העזה, והנה אך גזזו את מחלפות ראשו, נחה דעתו ונרגע בפתע פתאום, בהתחילו לזעוק במר נפשו: "אוי ווי, מה עשיתי?!". התברר שנכנסה בו רוח שטות של טומאה, ורץ בכל עוז אל הכומר בכנסייה להשתמד ח"ו, והרה"ק מקארלין הבין שרוח הטומאה נאחזה בשערותיו המגודלות, לכן הורה לגוזזן ומיד שבה אליו רוחו האיתנה.

שערות תחת החופה

כשנכנס הגאון רבי וועלוול צ'צ'יק זצ"ל - מיקירי ומנקיי הדעת שבירושלים - אל מרן הגרי"ז סולובייצ'יק זצוק"ל ביום ה'חלאקה' של בנו הקטן, ביקש רבי וועלוול ברכה עבור הילד. נענה הגרי"ז מבריסק ואמר: "ודאי רוצים אתם ברכה שיגדל הילד לתלמיד חכם וירא שמים; נו, תלמיד חכם הוא יהיה, כפי ערך שילמד אתו האבא; וירא שמים הוא יהיה, כפי ריבוי הדמעות שתשפוך האמא עבורו..."

בקרוב צדיקים וחסידים רבים מקובל לברך את אבי הילד, שישמור את השערות הנגזזות ולהביאן אל חופת הילד כסגולה לאריכות ימים ושנים. סיפר כ"ק מרן אדמו"ר משומרי אמונים זצוק"ל, שבשמחת ה'חלאקה' שלו נכח יהודי מבוגר ושמו ר' שמעון ליפסקר ז"ל, שהיה בנם של קדושים וזכה להסתופף בצלם של צדיקים רבים מהדור הקודם. במעמד זה נהיה ר' שמעון בן שבעים שנה וביקש מאבי הילד, הרה"ק רבי אהרן ראטה זי"ע, שיברכוהו שיזכה להיות בשמחת ה'בר מצוה' של הילד. נענה רבי אהרן ושאל אותו: "ולהיות בשמחת החתונה לא טוב לך?!..." סיים הרבי משומרי אמונים וגילה, כי ר' שמעון עוד זכה להיות בשמחת הברית של בנו הראשון, עד שהגיע לגיל 96, אז נפטר בצלילות הדעת ובכוחות רעננים.

כ"ק מרן אדמו"ר הישועות משה' זצוק"ל היה מברך בעת גזיזת השערות, באמירת "בשעה טוב ומוצלחת". אחר-כך היה חובש את הכיפה באומרו בלחש: "אמרה ליה אימיה, כסי רישין כי היכי דתיהון עלך אימתא דשמיא" (שבת קנו:). אחר-כך הלביש את הטלית-קטן ואמר בלחש: "למען תזכרו ועשיתם את כל

מצוותי" או "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצווה השם".

החל משנת תשד"ם, החל גם בחבישת 'קאסקעט' ונשק את הילד על מצחו, בהרעיפו ברכות למזל טוב לבני המשפחה. הרבי העיר לפעמים לאלו מחסידי ויז'ניץ וכן לאלו שאינם מאנשי שלומו שירכשו 'קאסקעט' לילד. פעם אמר לאב: "רכוש לו 'קאסקעט' ואני אשלם מכספי; ראה את הילדים העטורים ב'קאסקעט' - מחיה נפשות!", ולאחד שהביא 'קאסקעט' לחבוש לילדו, אמר הרבי: "ראה נא שיחבוש זאת, ולא שיישאר בארון"...

'חלאקה' בגיל שנתיים

נסיים בהתרחשות פלאית, שאירעה במעון קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה'ברכת משה' מלעלוב זי"ע. מעשה באחד החסידים שנכנס אל הקודש פנימה, להיפרד מהרבי ולבקש ברכתו טרם נסיעתו לאוסטרליה, להשתתף בשמחה משפחתית. הרבי העניק את ברכתו, אך הוסיף שיראה לספר את בנו הקטן, ולשייר לו את הפאות קודם הנסיעה. האיש השתומם מאד לפשר ההוראה המפתיעה, שהרי בנו עדיין רק בן שנתיים ימים, ועוד רחוק יום מלאות לו שלש שנים, אך כמובן חזקו עליו דברי רבו הקדוש,

ביודעו היטב שאינו מוציא מפיו דברים בעלמא. עשה החסיד כעצת הרבי, וערך לבנו בן השנתיים תספורת עם פאות הראש כמקובל וכנהוג.

משהגיע החסיד עם בני משפחתו לאוסטרליה, נעלם הילד מעיניהם, ולמרות החיפושים הנמרצים בכל רחבי שדה התעופה לא מצאוהו בשום מקום, עד שגם המשטרה נאלצה להתערב בחיפושים הקדחתניים, אך ללא מוצא. רק כעבור שעות ארוכות של דאגה עמוקה, הופיע אחד מרבני העיר עם הילד בידו. התברר שהילד רצה מאד לראות את הקורה במקום החדש, שלא היה מוכר לו עד כה, ויצא בגפו אל רחובה של עיר, שם צעד זמן רב להנאתו, בלי לדעת שכל המשפחה מחפשת אותו בכיליון עיניים. כשהשוטרים מצאו אותו, ראו שאינו מבין את השפה האנגלית, ולא יכלו לתקשר אתו כראוי, אך היות ושתי פאות עיטרו את צדעי ראשו, הבין השוטר כי ילד יהודי הוא, ולקח אותו אל אחד הרבנים שיודיע לבני המשפחה כי הילד נמצא.

רק אז הבינו ההורים מדוע הורה הרבי לערוך לבנם תגלחת כבר כעת, טרם הנסיעה, בהיות הילד אך שנתיים ימים ותו לא. (המבשר - י"ג אייר תשע"ז)

לחץ נפשי והגיון אינם הולכים, כידוע, שלובי זרוע. הבושות שעשה האיש הזה לנוסעת התמימה, עלו על כל דמיון. ממש לא יאומן איך שהוא העליב אותה ופגע בה לעיני כל הנוסעים האחרים, על לא עוול בכפה

"הנעלבים ואינם עולכים שומעים חרפתם ואינם משיבים עליהם הכתוב אומר 'ואהביו כצאת השמש בגבורתו'"

ניסו להסביר לו, ולדבר אל ליבו, שהאשה לא פעלה כל אוון, אבל לחץ נפשי והגיון אינם הולכים כידוע שלובי זרוע, כאשר האדם לחוץ, אי אפשר להסביר לו שום דבר, הוא דורש את שלו, וזהו. הבושות שעשה האיש הזה לנוסעת התמימה, עלו על כל דמיון. ממש לא יאומן איך שהוא העליב אותה ופגע בה לעיני כל הנוסעים האחרים, על לא עוון בכפה. בייש ובייש, צעק וצעק, 'למה לקחת לי את המקום', 'למה את לא נותנת לי לשבת', והאשה שתקה ולא הגיבה הוא בייש אותה והיא לא ענתה מאומה. פשוט קמה וירדה מן האוטובוס, בלי לדבר מילה, והאיש התיישב במקומו.

מספרת האשה: אנחנו שהיינו באוטובוס, הזדעזענו לנוכח המראה, לא הבנו כיצד הוא מסוגל להתנהג כך! האוטובוס החל בנסיעה ואז הגיע רגע החרטה, האיש הבין את גודל העוון שעשה, ותפס את עצמו שלא נהג כשורה, ושמעתי כיצד הוא מביע חרטה על העוול שגרם לאשה שלא עשתה לו מאומה. הוא דיבר על כך עם הנוסעים שישבו לצידו, והביע חרטה בכל לב ונפש. ניכר היה לעין, שהוא חוזר בו מהמעשה שעשה. והנה, כאשר הגיע האוטובוס ליוקנעם, עשה הנהג חניית ביניים, כדי לאפשר

לפנינו סיפור מדהים שהגיע מאברך, שאחת מבנותיו לא זכתה להיפקד בילדים במשך כמה שנים. לקראת ל"ג בעומר, החליטה אשתו לנסוע למירון, להתפלל על קברו של הרשב"י ביום ההילולא ולעורר רחמי שמים על בתה. לנסיעה זו הצטרפה גם הבת עצמה. רעייתי ובתי, מספר, יצאו מן הבית בשעה 10 בלילה, והתקרבו אל תחנת האוטובוס שהיה אמור להסיעם מירונה. בתחנה היה לחץ עצום של נוסעים, ועד שהצליחו לעלות על אחד האוטובוסים עבר זמן רב, בספסל שלידם התיישבה אשה נוספת, שלא הכירוה. לפתע עולה לאוטובוס אדם נוסף, שהיה נראה לחוץ מאוד, רעייתי סיפרה שהיה לו מבטא אמריקאי, ואכן בעלותו לאוטובוס אמר שמחר בשעות הבוקר מזומנת לו טיסה חזרה לארה"ב.

האשה סיפרה שמשום מה, ומסיבה ממש בלתי מובנת, החל האיש לצעוק על האשה שהתיישבה לידו, וטען שהיא התיישבה על המקום שהיה מיועד לו... הטענות לא היו מוצדקות כלל וכלל, כיון שבעינינו ראינו שכאשר האשה עלתה לאוטובוס והתיישבה במקומה, הוא לה היה בכלל באוטובוס, ולא הייתה לו אפוא כל זכות לבוא ולתבוע את המקום לעצמו. האנשים שהיו באוטובוס

לנוסעים לנוח ולהתאוורר, כמקובל.

כאשר ירדתי מן האוטובוס, מספרת האישה, פגשתי בחניון את האשה, שנעלבה ולא עלבה. התברר שלאחר שירדה מן האוטובוס ופינתה את מקומה לאמריקאי ההוא, הצליחה לעלות מיד על האוטובוס הבא, וכך הגיעה יחד אתנו אל החניון ביוקנעם. ולפתע עלו ובאו במוחי מה שאמר מרן הגר"ח קניבסקי מגדולתו של אדם כזה, שמעליבים אותו ושותק והברכה שאפשר לבקש ממנו על זרע של קיימא, ונזכרתי שגם בבית שלי יש בעיה שכזו. והנה עומדת עתה לפני אשה העונה על הקריטריון הזה של 'נעלבת ואינה עולבת', 'שומעת חרפתה ואינה משיבה'. הלא בעיני ראיתי

את גבורתה ואת עוז רוחה בכך שלא השיבה לחרפות ולגידופים שנחתו עליה.

ניגשתי אל האשה וביקשתי ממנה שתמחל לאיש ההוא שצעק עליה, ותגובתה הייתה שהיא אכן מוחלת בלב שלם, מיד לאחר מכן שאמרתי לה את דברי הגר"ח, וביקשתי ממנה שתברך את בתי. היא הבינה לליבי, ובירכה את הבת בחום רב.

ואני רוצה להודיע כאן: אחרי 9 חודשים בדיוק, מיום אל יום, נולד לבתי בן זכר, בשעה טובה ומוצלחת. ל"ג בעומר חל ביום י"ח אייר, ובתי ילדה את בנה ביום י"ט בשבט.

(גליון 'ביע אומר' אמור תשע"ה)

ה'אמרי חיים' ששהה במערה בתפילות ובתחנונים, שמע את קולות השירה והריקודים הבוקעים מכיוון הגג. ביקש לראות את מקור השמחה, והנה נגלה לעיניו מחזה מופלא - ר' זלמן ואחיו עומדים ומרקדים בדביקות עילאית כשכל הקהל מכרכר מסביב בשמחה ובצהלה

בחדוות ההילולא דרשב"י של הרה"ח הצדיק רבי זלמן ברייל זצ"ל

פנימה בתפילות ובתחנונים, שמע את קולות השירה והריקודים הנפלאים הבוקעים מכיוון הגג. אחר שגמר תחינתו ביקש לעלות ולראות את מקור השמחה שלמעלה, והנה נגלה לעיניו מחזה מופלא - ר' זלמן ואחיו עומדים ומרקדים בדביקות עילאית בתווך כשכל הקהל מכרכר מסביב בשמחה ובצהלה. התרגש האמרי חיים מהמחזה העילאי, ותיכף ומיד נכנס לרקוד עימם ותגדל השמחה ועלתה עד לשמי מרום, בבחינת - 'וצדיקים ישמחו יעלצו לפני אלוקים וישישו בשמחה'.

שנים רבות לאחר מכן היה האמרי חיים' שח בערגה: "בכל פעם שאני מגיע למירון הנני נזכר בריקוד המופלא ההוא של ר' זלמן!"

בשנת תשי"ד שוב עלה מרן ה'אמרי חיים' למירון. ר' זלמן, עמד אז יחד עם קבוצה של חסידי קארלין להתפלל תפילת שחרית בקולות וברקים כדת היום. ליבו של ה'אמרי חיים' זי"ע נמשך אחר התפילה הבעורת, ונעמד בסמוך לחסידים משך זמן רב, כשהוא מטה אזנו הקדושה לתפילה הבוקעת רקיעים.

אחר הצהריים ערך ה'אמרי חיים' את שולחנו הטהור באחד החדרים. באמצע השולה"ט עלו על השולחן ר' זלמן ואחיו ר' אלעזר, כשהם לבושים בגדי שבת, ופצחו בריקוד נלהב של 'בר יוחאי'. הרבי התרגש אז ביותר ומעיניו ניגרו דמעות, ולאחר מכן נענה ברגש ואמר: "היהודים הללו יש להם את העולם הזה!"

ואלה מסעי

פרק בפני עצמו היווה מהלך הנסיעה עצמה למירון. הכנה דרבה בסילודין נעשתה ע"י לקראת הכניסה למקום הקודש. כמה

'בר יוחאי נמשחת אשריך'

ביום ל"ג בעומר היה ר' זלמן מתהלך במירון כחתן ביום חתונתו, ושרוי היה בשמחה עצומה שאין לתארה ולשערה. כל אותו היום לא פסק מלשיר ולזמר, לפזז ולכרכר בכל עוז, ושמחתו הגדולה סחפה עמה את כל הציבור שנקהל אליו לעשות את עבודת היום.

שם בחדרונו הקטן, ישב וגזז את שערותיהם של ילדי החאלקה הרבים אשר הוריהם הביאום להתברך מברכותיו. בשמחה ובצהלה עמד והרעיף על ראשיהם של הקטנים שפע ברכות לתורה ויראת שמים.

בשעת הצהריים היה ר' זלמן מיסב לסעודת מצוה, כשרבים באים ונדחקים לחדר הצר כדי להשביע נפשם מזיו אורו. שפע של דברי תורה בשבח רשב"י ומעלת היום קלחו מפיו ללא הרף, כשכולו אפוף בהתרגשות יתירה. כל רואיו חשו בעליל כי נשמתו הטהורה בוערת ורוגשת בקדושת היום.

כאשר בל"ג בעומר של אחת השנים שכחו בני המשפחה להביא עבורו את השטריימל למירון, והיו שם גם מספר 'חאלאקעס' של נכדים, ביטל ר' זלמן את צערם של בני המשפחה אשר הצטערו על כך, ואמר אליהם בשמחה:

"הכל הבל, הרבש"ע אומר: תנה בני ליבך ועיניך לי, חוץ מזה לא צריך כלום!"

וכך המשיך ר' זלמן לשוב ולשמוח כדת היום.

על ל"ג בעומר במירון מיוחד במינו עם ר' זלמן, סיפר לימים כ"ק מרן ה'אמרי חיים' זי"ע בעצמו: היה זה בל"ג בעומר שנת תרצ"ה, כשביקר האמרי חיים בא"י עוד בחיי חיותו של אביו הק' - בעל ה'אהבת ישראל' זי"ע. ה'אמרי חיים' ששהה במערה

באחד מערבי השבתות התקלקל התנור במירון, ולא היה ניתן לאפות חלות לשבת שם. התנדב אפוא אחד מבני החבורה לנסוע לצפת, ולהביא חלות משם. לאחר שחזר הלה והביא חלות באמתחתו, התלהב ר' זלמן ונענה בשמחה: "רבש"ע חלות לשבת כבר נתת לנו, עכשיו ניתן לך שבת פאר די חלה!" (ניתן לך שבת בשביל החלה)

גם בשנה האחרונה לחייו, שנת תשנ"ט, בהיותו כבן 93 עוד נסע למירון בל"ג בעומר במסירות נפש, והתאמץ בכל כוחו לשמוח ולשמח את הכל בהילולא דרשב"י.

(מתוך 'ר' זלמן')

וכמה יהודים שהיו מתלווים לר' זלמן בנסיעותיו אז, אומרים באוזנו גם היום, כי למרות שכבר עברו מאז כמה וכמה עשורי שנים, אולם עדיין אינם מסוגלים לשכוח נסיעה קדושה שכזו! כל הדרך לא פסק פיו של ר' זלמן מלשוח בדברי תורה וסיפורי צדיקים, בנוסף לשאר לימודיו שהתמיד בהם גם בהיותו בדרכים, ולמותר לציין כי דיבור אחד של חולין לא נכנס באמצע.

רבים ראוהו כשהוא משנן בנסיעותיו הארוכות, פרקי משניות בעל פה לרוב. היו הנסיעות הללו במחיצתו של ר' זלמן משאירים רושם כביר על הנוסעים, ובפרט על נפש הבחורים הצעירים, כאשר הללו לומדים ממנו פרק בהלכות נסיעה למקומות הקדושים.

רשב"י הוא היחידי בעולם שחיברו עליו פיוטים, שהתקבלו בכל עם ישראל, המדברים בשבחו, מה שלא עשו לאף תנא! מה שלא עשו לכבודו של משה רבנו, וגם לא לכבודו של אברהם אבינו!

עונשו של יהודה בן גרים - מוסר השכל לכל החיים

מגיע ליהודה בן גרים, אם כן, "יישר כח" גדול! ותחת זאת רשב"י נותן בו עיניו והופך אותו לגל של עצמות. מדוע?
זאת ועוד: חז"ל (שבת לג ע"ב) אומרים, שכשרשב"י יצא מן המערה, יצא לקראתו חתנו, רבי פינחס בן יאיר. הוא ראה שגופו של רשב"י מלא בבקעים ובסדקים, מחמת השהייה בחול המערה, והחל לבכות ולצווח: "אוי לי שראיתך בכך!" ורשב"י השיבו: "אשריך שראיתני בכך, שאלמלא לא ראיתני בכך - לא מצאת בי כך". והגמרא מספרת, שקודם כניסתו למערה, כשרשב"י היה מקשה קושיה, היה רבי פינחס בן יאיר מיישבה בשנים עשר אופנים, ולאחר שיצא ממנה - כל קושיה של רבי פינחס בן יאיר, היה רשב"י מיישבה בעשרים וארבעה אופנים!

ואת כל הגדולה הזאת, רשב"י מעיד שהוא רכש במערה: "שאלמלא לא ראיתני בכך - לא מצאת בי כך". הוי אומר: בזכותו של יהודה בן גרים! לכאורה, מגיע לו תודה רבה, ולא עונש!
אני מכיר בן אדם שהיתה לו צרכנייה גדולה. אינשי דלא מעלי ניצלו את תמימותו, ורימו אותו במאות אלפים. האיש הזה איבד לא רק את הצרכנייה, אלא נאלץ למכור את ביתו ולשלם לנושיו, וחי בעניות גדולה.

בלית ברירה אחרת, הוא החל למסור שיעורי תורה, כאן ושם. ברבות הימים הפך ל"מגיד שיעור מבוקש" העסוק בהרבצת תורה יומם ולילה.

פעם אחת שמעתי אותו אומר: "כלום סבורים אתם שאני שונא את אלו שעשו לי את העוול הנורא? לא ולא! אדרבה, אני אומר להם 'תודה רבה'. בזכותם הפכתי למגיד שיעור. בזכותם חלקי הוא בין מזכי הרבים!"

הגמרא (שבת לד ע"א) מספרת, שכשרבי שמעון בר יוחאי יצא מהמערה וראה בשוק את יהודה בן גרים, "אמר: 'עדיין יש לזה בעולם?' נתן בו עיניו, ועשהו גל של עצמות".

יהודה בן גרים היה זה שפרסם את דבריו של רבי שמעון בר יוחאי בגנות המלכות: "כל מה שעשו - לצורך עצמם עשו", עד שהגיעו הדברים לאוזני המלכות ובקשו להורגו.

וכאן אנו מגיעים לשאלה מתוכה נזכה בע"ה ללמוד מוסר השכל לכל החיים:

מדוע רבי שמעון בר יוחאי העניש את יהודה בן גרים, והפך אותו לגל של עצמות, היה עליו להודות לו ולומר לו 'יישר כוח, בזכותך נהיית רשב"י'!

הנה נתבונן: רשב"י הוא היחידי בעולם שחיברו עליו פיוטים, שהתקבלו בכל עם ישראל, המדברים בשבחו, מה שלא עשו לאף תנא! מה שלא עשו לכבודו של משה רבנו, וגם לא לכבודו של אברהם אבינו!

עם ישראל משבח, בפיוטיו, אך ורק את הקב"ה. הוא לא משבח בשר ודם. רשב"י הוא היחידי, היוצא דופן!

רשב"י הוא התנא היחיד שכל עם ישראל עולה לפקוד את קברו. כשעולים לפקוד את ציונו של הרשב"י, נכנסים גם לקברים האחרים ש"על הדרך", אבל מטרת העלייה ועיקרה היא לכבודו של רשב"י! כמו כן, אף תנא לא זכה שיעשו מדורה ביום ההילולא שלו, כמו שזכה רשב"י!

כל זה - בזכותו של מי? בזכותו של יהודה בן גרים! בזכותו רשב"י ברח למערה, שם התעלה לפסגת הפסגות, עד ללימוד בחברותא עם אליהו הנביא ולחיבור הזוהר הקדוש!

שהורידו את רבן גמליאל מגדולתו, על כך שציער מספר פעמים את רבי יהושע, ומינו תחתיו אדם צעיר, בן שמונה עשרה, לראשות הישיבה.

כל אדם מן השורה, במצב כזה היה מתכנס בתוך עצמו, יושב ולומד בבית, או ב"עזרת נשים", ולא מראה את פניו בתוך בית המדרש עצמו...

הן, ללא ספק, היתה זו שיחת היום: פיטוריו של רבן גמליאל ומינויו של מחליפו הצעיר, רבי אלעזר בן עזריה. ומה עושה רבן גמליאל?

הגמרא (שם כח ע"א) מספרת: "ואף רבן גמליאל לא מנע את עצמו מבית המדרש אפילו שעה אחת". זאת ועוד: הוא ממשיך להתווכח, בעוז ובנחישות, עם רבי יהושע, בנוגע ליהודה, הגר העמוני, שהופיע באותו יום בבית המדרש, ושאל על כשרותו לבוא בקהל.

רבן גמליאל! מדוע אתה מתווכח עם רבי יהושע? הרי בעטיו סולקת מנשיאותך? איך מעז אתה להראות את פניך בבית המדרש, ולהתפלפל עם כולם, כמו אחרון התלמידים? התשובה: רבן גמליאל לא היה מוכן לוותר, אפילו יום אחד, על תורה הנלמדת בבית מדרש!

רבן גמליאל לא היה מוכן לפספס, אפילו שעה אחת, תורה הבאה מתוך "פלפול החברים".

על ההפסד הזה, רשב"י לא סלח ליהודה בן גרים, ובעטיו העניש אותו: "נתן בו עיניו והפכו לגל של עצמות".

ומזה נלמד מוסר השכל עד כמה חשוב לא להפסיד יום אחד של לימוד בתוך בית מדרש.

כך קונים תורה! וכמו שמצינו בפרק קנין תורה (אבות ו, ה), שדקדוק חברים ופלפול התלמידים, הם מארבעים ושמונה הדברים שהתורה נקנית בהם.

(רבי מאיר צימרוט שליט"א - דורש טוב ספירת העומר)

אינני יודע לומר לכם, בוודאות, אם בעומק הלב שלו הוא גם חושב כך, אבל כלפי חוץ - זה מה שהוא אמר.

השאלה מתחזקת כשרואים את תגובתו של יוסף הצדיק כלפי אחיו, לאחר פטירתו של יעקב אבינו:

האחים מביעים פחד גדול, ואומרים (בראשית נ, טו): "לו יִשְׁטַמְנוּ יוֹסֵף וְהָשִׁיב יָשִׁיב לָנוּ אֶת כָּל הָרְעָה אֲשֶׁר גָּמְלָנוּ אֹתוֹ". ומהי תגובתו של יוסף? הוא מנחם אותם, ומדבר אל לבם: "וְאַתֶּם חָשַׁבְתֶּם עָלַי רָעָה אֲלָקִים חָשְׁבָה לְטוֹבָה לְמַעַן עֲשֶׂה פְּיֹם הַזֶּה לְהַחֲיִיתָ עִם רַב". לאמור: לא זו בלבד שלא אעניש אתכם, אלא מגיע לכם 'תודה רבה'! בסופו של דבר התברר שמכל מה שעשיתם לי - נגרמה רק טובה.

מדוע, אפוא, ליהודה בן גרים לא מגיעה תודה רבה? והרי מכח מעשיו נגרמה לרשב"י, ולכלל ישראל, רק טובה, הן בתורת הנגלה והן בתורת הנסתר!

מעלתו של בית המדרש

התשובה לכך היא: אכן! רשב"י הרוויח רבות משיבתו במערה, אבל הוא גם הפסיד!

הוא הפסיד שלוש עשרה שנה של ישיבה בתוך בית מדרש! שלוש עשרה שנה של ריתחא דאורייתא, של פלפול החברים! את זה - לא היה לרשב"י במערה!

והראיה לכך היא, שהנהגה לאחר שרשב"י יצא מהמערה, והבין לאלו פסגות רוחניות הוא הגיע בזכות הישיבה בה - מדוע הוא לא שב ונכנס אליה, ללמוד בתוכה עוד שלוש עשרה שנים, אולי אפילו עוד עשרים ושש שנים, הרי אז יעפיל לדרגות עצומות ונוראות יותר?

אבל לא. רשב"י לא חזר למערה!

רשב"י העדיף לפתוח בית מדרש וללמד בו תלמידים! כולם מכירים את הגמרא (ברכות כז ע"ב) המספרת על כך

שלוש עשרה שנים, יום היה מוכן לרבי שמעון בר יוחאי ובנו ארוחת בוקר וערב - חרובים עם מים, אז מדוע הם חששו שמא הבגדים ישחקו בעתיד, וכיסו עצמם בחול?

רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל מסביר מה היא מידת הבטחון

ידעו לכמה זמן נגזר עליהם לשהות במערה, עשר שנים, עשרים שנה, או אפילו יותר, וחששו שהבגדים ישחקו ויפרמו במשך התקופה, ולפתע ימצאו את עצמם ללא בגדים להתפלל בהם [חובת כיסוי לתפילה] - הם מצאו עצה: פשוטו את הבגדים, נכנסו ללמוד בתוך החול, מבוקר ועד ערב, ורק לתפילה יצאו מן החול ולבשו את הבגדים.

רבי שמעון בר יוחאי נכנס למערה. יום היה מוכנה לו ארוחת בוקר - חרובים עם מים. ארוחת ערב שוב חרובים עם מים. כך מדי יום, שלוש עשרה שנים. חרובים ומים [ישנה דעה כי בשבת היו לו - תמרים]. אמחיה, לא חסר להם דבר - תורה וחרובים! מה צריך יותר. היתה להם בעיה אחת: מה יהיה עם בגדים לתפילה. כיון שלא

תורתי בידך ונפשך בידי, אם שמרת את שלי - אני משמר את שלך, אם אבדת את שלי - אני מאבד את שלך".
כמו כן לגבי מצוות שבין אדם לחבירו. אדם כלפי עצמו, יש לו את כל הבטחון אבל כלפי השני - לא. באים לספר לו: שמע נא, יש כאן בשכונה משפחה לחוצה, ללא פת לחם. שלא יאמר: מה הדאגה, יש מי שיפרנס אותם, הקב"ה זן ומפרנס... זה בטחון? טרייף. לעצמך - תבטח, למען השני לא!

מדוע?

כי כבר אמרו ואומרים את הנוסח בשם רבי ישראל סלנטר: "הגשמיות של השני זו הרוחניות שלי", וכבר אמרנו כי ברוחניות אין בטחון.

אברהם אבינו דואג שיהיו לאורחיו לשונות בחרדל - שפיץ שבשפיץ. מה יש? וכי הוא עצמו אכל פעם כאלו לשונות? וכי חייב הוא להכין להם כאלו מעדנים? אמת, בשבילי לא, אבל בשביל אחרים - כן. כי הגשמיות שלו היא הרוחניות שלי. לכן על הגשמיות של השני אין מצות בטחון, כי ברוחניות יש לעשות את ההשתדלות המרבית.

(יחי ראובן)

נשאלת השאלה: אתם רואים כי נכנסתם למערה ומסביבכם מתחולל נס בתוך נס - עץ חרובים מניב פרות בן רגע [באופן טבעי, עץ חרובים טוען פרות לראשונה רק אחר שבעים שנה, כמבואר בגמרא תענית דף כג], נבע שם מעין מים וכו', אם כן למה לכם לחשוש שמא הבגדים ישחקו בעתיד? עכשיו יש בגדים? כן, למחר יש בגדים? כן, אז מה הדאגה - ה' יעזור - בטחון בה', וכי לא יכול להתרחש נס? היכן הביטחון?

התשובה: בגשמיות, במה שנוגע לאוכל, שתיה וכו' - ישנה מצות בטחון בה'. אבל במה שנוגע לקיום מצוות - מחובת האדם לעשות את מרב ההשתדלות!

כך אמרו חז"ל (דברים רבה ד): "כי נר מצוה ותורה אור" - אמר הקב"ה לאדם: נרי בידך ונרך בידי, נרי בידך זו התורה ונרך בידי זו הנפש. אם שמרת את נרי - אני משמר את נרך, ואם כבית את נרי - אני מכבה את נרך".

כלומר, התפקיד המוטל על האדם הוא - לשמור את נרו של הקב"ה, ועל הגשמיות - לבטוח כי ה' כבר ישמור ויעשה.
"דבר אחר, אמר רבי שמעון: למה הדבר דומה, לשני בני אדם, אחד היה לו כרם בגליל ואחד ביהודה... כך אמר הקב"ה לאדם:

לכבוד התנא האלקי: שירי ל"ג בעומר

בר יוחאי, למקום אבני שיש, הגעת לפני ארזיה ליש, גם גלת כותרת על עיש, תשורי ומי ישורף: בר יוחאי...

בר יוחאי, בקדש הקדשים, קו ירוק מחדש חדשים, שבע שבתות סוד חמישים, קשרת קשרי ש"ן קשריך: בר יוחאי...

בר יוחאי, יו"ד חכמה קדומה, השקפת לכבודו פנימה, ל"ב נתיבות ראשית תרומה, את פרוב ממשח זיו, אורף: בר יוחאי...

בר יוחאי, אור מפלא רום מעלה, יראת מלהביט כי רב לה, תעלומה ואין קורא לה, נמת עין לא תשורף: בר יוחאי...

בר יוחאי, אשרי יולדתה, אשרי העם הם לומדה, ואשרי העומדים על סודה, לבושי חשן תמיה ואורף: בר יוחאי...

הפיוט שהתקבל בכל קהילות ישראל

המקובל רבי שמעון לביא, הוא אשר חיבר את הפיוט, והוא

פיוט בר יוחאי

בר יוחאי, נמשחת אשרי, שמן ששון מחברך:

בר יוחאי, שמן משחת קדש, נמשחת ממדת הקדש, נשאת ציץ גזר הקדש, חבוש על ראשך פארך: בר יוחאי...

בר יוחאי, מושב טוב ישבת, יום נסת, יום אשר ברכת, במערת צורים שעמדת, שם קניית הודך והדרך: בר יוחאי...

בר יוחאי, עצי שטים עומדים, למודי יי הם לומדים, אור מפלא אור היקוד הם יוקדים, הלא המה יורף מורף: בר יוחאי...

בר יוחאי, ולשדה תפוחים, עלית ללקוט בו מרקחים, סוד תורה קציצים ופרחים, נעשה אדם נאמר בעבורך: בר יוחאי...

בר יוחאי, נאזרת בגבורה, ובמלחמת אש דת השערה, וחרב הוצאת מתערה, שלפת נגד צורף: בר יוחאי...

ביאור הפיוט

"בר יוחאי, נמשחת אשך, שמן ששון מחברך" - אשריך
שנתגדלת לגלות את סודות התורה - יותר מחברך.

"שמן משחת קדש, נמשחת ממדת הקדש" - נתגדלת בחכמת
הנסתר הקדושה, ושרתה על ראשך רוח הקודש.

"מושב טוב ישבת" - למושב טוב זכית ביום שברחת, למערה
החקוקה בצור ששם קנית את מעלתך.

"עצי שטים עומדים" - זכות תורתך עומדת לעד כעצי השיטים
של המשכן, את לימודי סודות הכלולות בשם הוי"ה למדת עם
החברים, שאורם מופלא, אותם קיבלת מרבותך.

"ולשדה תפוחים, עלית ללקוט בו מרקחים" - עלית ללקוט
פירות מפרד"ס התורה, את סודות התורה, ועליך אמר הקב"ה
"נעשה אדם".

"נאזרת בגבורה, ובמלחמת אש דת השערה" - חגרת עצמך
בגבורה במלחמת התורה, ושלפת את חרבך להוקיע את מלכות
רומי הרשעה.

"למקום אבני שיט, הגעת לפני אריה ליט" - למקום גבוה
ביותר הגעת בהשגותיך, גם את סודות מערכת הכוכבים השגת
מה שאף אחד לא השיג.

"בקדש הקדשים, קו ירוק מחדש חדשים" - השגת את סוד
קודש הקדשים שלמעלה, את סוד גוון הירוק המתחדש תמיד, עד
חמישים שערי בינה הגעת, סוד קשר של תפילין.

"יו"ד חכמה קדומה, השקפת לכבודו פנימה" - השקפת אל
תוך סוד ה"יוד" שבשם הוי"ה המרמזת על חכמה, את שלשים
ושתים שבילי החכמה הארת באור חכמתך.

"אור מפלא רום מעלה, יראת מלהביט כי רב לה" - כשהגעת
לאור עליון מכוסה, יראת להביט כי גדולה היא, כי היא נעלמת
ונקראת "אין", עליה אמר הכתוב: "עין לא ראתה".

"אשרי יולדתך, אשרי העם הם לומדך" - אשרי יולדתך -
מאושרת היא יולדתך, ומאושרים הם לומדי דבריך, ומאושרים
יותר אלו המשיגים את סודותיך, המאירים את עיניהם כאורים
ותומים.

פיוט "ואמרתם כה לחי"

חיברו רבינו יוסף חיים מבגדאד, מרן ה"בן איש חי",

ואמרתם כה לחי, רבי שמעון בר-יוחאי:

איש אלקים קדוש הוא, אשרי עין ראתהו, לב חכם ישפיל
פיהו, אדוננו בר יוחאי:

ברוך הוא מפי עליון, קדוש הוא מהריון, מאור גליל העליון,
אדוננו בר יוחאי:

גבור ואיש מלחמה, בדת תורה תמימה, מלא מדע וחקמה,
אדוננו בר יוחאי:

דרש כל תעלומות, בעז ותעצומות, עלה מעלות רמות, אדוננו
בר יוחאי:

התקבל באהבה בקרב כל קהילות ישראל. מדובר בפיוט גבוה
מעל גבוה, העסוק בעשר הספירות הקדושות, ואשר טמונים בו
רזי עולם, מספירה לספירה.

על פי המסורת, רבי שמעון בן לביא גורש מספרד בהיותו ילד,
על ידי המלך פרננדו והמלכה המרשעת איזבלה. משפחתו הגיעה
לפאס שבאפריקה הצפונית. הילד שמעון בן לביא עלה והתעלה
בתורת הנגלה והנסתר, עד שהתעלה לאילן רב פארות.

בספרו "שם הגדולים" מביא החיד"א שרבי שמעון בן לביא
יצא מביתו שבפאס במרוקו כדי לעלות לארץ ישראל, אך בעוברו
דרך טריפולי שבלוב, ראה את מצבם הרוחני של בני המקום,
שאינם יודעים להתפלל ולברך כהלכה, והחליט שיותר חשוב
שיישאר בטריפולי, כדי לחנך את התושבים לתורה, לתפילה
ולברכות כתיקונן, מאשר לנסוע לארץ הקודש.

יהודי טריפולי היו שארית הפליטה מכיבוש שלוחי מלך ספרד
פרדיננד, שהגיעו לטריפולי באוניות מלחמה וכבשו אותם. רבי
שמעון השקיע את כל כולו לטיפוח הקהילה היהודית בלוב,
והעלה אותה על דרך המלך.

בספא "הגיד מרדכי" (לרבי מרדכי הכהן) מספר שרבי שמעון
בן לביא היה, מלבד גדלותו בתורה ובתורת הנסתר, גם מומחה
בחכמת התכנה והאסטרונומיה ושימש כרופא האישי של מושל
טריפולי יחיה פאשה. הוא היה נודע בין חוגי הממשל בטריפולי,
וכל שרי הממשלה כיבדוהו והעריצוהו.

רבי שמעון לביא חיבר את הפיוט "בר יוחאי נמשחת אשריך",
והותיר את חותמו בפיוט: בכל בית, מלבד הבית הראשון והבית
האחרון, לאחר הפתיח "בר יוחאי", מופיעה אחת מאותיות שמו
לפי הסדר.

למרות מעלתו הגדולה של הפיוט ומילותיו הנסתרות, התקבל
הפיוט בכל קהילות ישראל ברוב אהדה וברכה. בקהילות תימן
ופרס הפיוט מהווה חלק מזמירות השבת; בקהילת פרס נוהגים
לשיר בל"ג בעומר את הפיוט כשהוא מתורגם לפרסית; בקהילות
לוב ותוניס נוהגים לשיר את הפיוט בכל שבת, חג ומועד, ואף
בשמחות יהודית כגון ברית מילה, בר מצווה וחתונה;

בקרב חלק מקהילות גאורגיה נוהגים לשיר את הפיוט בסיום
תפילת ערבית של שבת, ובל"ג בעומר לפני תפילת ערבית;

בתקופת תלמידי האריז"ל, נכלל הפיוט כחלק מתפילת
"קבלת שבת". בצפת ובמירון נוהגים לשיר את השיר גם בכל
בתי הכנסיות של האשכנזים לפני אמירת "כגוונא" לפני מעריב
שבלייל שבת, ובכל ערי ישראל נוהגים האשכנזים לשוררו בליל
שבת שלפני ל"ג בעומר.

הסגולה הטמונה באמירת הפיוט

על השיר כתבו "יש בו סגולה נפלאה להארת הנשמה, כי
האותיות מחכימות, והוא מיוסד ומסודר דרך המעלות, סולם
מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, למעלה למעלה, עד לראש
כל הכתרים".

במהרה יבוא ויגל לבנו, בהלולא דבר יוחאי: בן דוד יבוא
ויגאלנו, בזכות אדוננו בר יוחאי:
אשרינו...
גלה כבוד מלכותך עלינו, בהלולא דבר יוחאי: גאלה שלמה
תגאלנו, בזכות אדוננו בר יוחאי:
אשרינו...
דעה והשכל תבוננו, בהלולא דבר יוחאי: דור ישירים תברכנו,
בזכות אדוננו בר יוחאי:
אשרינו...
השב שכינתך לציון עירנו, בהלולא דבר יוחאי: היום תשמע
שועתנו, בזכות אדוננו בר יוחאי:
אשרינו...
ותערב לפניך תפלתנו, בהלולא דבר יוחאי: ולציון בשובו יזכו
עינינו, בזכות אדוננו בר יוחאי:
אשרינו...
זכות אבות יגן עלינו, בהלולא דבר יוחאי: זה ה' קוינו ויושיענו,
בזכות אדוננו בר יוחאי:
אשרינו...
חוס ורחם נא עלינו, בהלולא דבר יוחאי: חמל עלינו ועל
עוללינו, בזכות אדוננו בר יוחאי:
אשרינו...
טוב ומיטיב הדרש לנו, בהלולא דבר יוחאי: טובך וחסדך עלינו,
בזכות אדוננו בר יוחאי:
אשרינו...
ידבר עמים תחננו, בהלולא דבר יוחאי: יהי ה' אלוקינו עמנו,
בזכות אדוננו בר יוחאי:
אשרינו...
כתר הילומים לראשינו, בהלולא דבר יוחאי: כבוד והדר
תעטרנו, בזכות אדוננו בר יוחאי:
אשרינו...
לשם ולתהלה תתננו, בהלולא דבר יוחאי: לחם חקנו הטריפנו,
בזכות אדוננו בר יוחאי:
אשרינו...
מלך רחמן רחם עלינו, בהלולא דבר יוחאי: מברכתך מלא
דינו, בזכות אדוננו בר יוחאי:
אשרינו...
נאור ונדיר אל תשכחנו, בהלולא דבר יוחאי: נהלנו לציון
גורלנו, בזכות אדוננו בר יוחאי:
אשרינו...
סוף וקץ לכל צרותנו, בהלולא דבר יוחאי: סלח נא לעוננו,
בזכות אדוננו בר יוחאי:
אשרינו...
עת רצון היום לנו, בהלולא דבר יוחאי: עזרנו אלקי ישענו,
בזכות אדוננו בר יוחאי:
אשרינו...

הוחבא בתוך מערה, מפני הגזרה, שם למד סתרי תורה, אדוננו
בר יוחאי: ואמרתם
ושם נברא מעין לו, וחרוב למאכלו, מה טוב חלקו וחבלו,
אדוננו בר יוחאי: ואמרתם
זכר צדיק לברכה, דין ריכא ובר ריכא, זכה רבים וזכה, אדוננו
בר יוחאי: ואמרתם
חדש כמה הלכות, הם במשנה ערוכות, זה המרגיז ממלכות,
אדוננו בר יוחאי: ואמרתם
טהר את עיר טבריה, עשה אותה נקיה, הודו לו משמיא, אדוננו
בר יוחאי: ואמרתם
ידע כל הנסתרות, דבריו עושים פרות, בטל כמה גזרות, אדוננו
בר יוחאי: ואמרתם
כל-ימי אשר חיה, אות הקשת לא נהיה, כי הוא אות עולם
היה, אדוננו בר יוחאי: ואמרתם
לכל-ישאל האיר בסוד תורת הבהיר, כאור החמה מזוהר,
אדוננו בר יוחאי: ואמרתם
מקום בחר בשמיא, עם הנביא אחיה, זה מבני עליה, אדוננו בר
יוחאי: ואמרתם
נחמד מאד למעלה, זכה ליקר וגדלה, כתת עליון לו נגלה,
אדוננו בר יוחאי: ואמרתם
סיני סיני לו נקרא, ארי שבחבורה, ממנו תצא תורה, אדוננו בר
יוחאי: ואמרתם
עשה שבעים תקונים, יקרים מפנינים, בם תקן העליונים.
אדוננו בר יוחאי: ואמרתם
פתח את פיו בחכמה, הוציא אור תעלומה, תקן זהרי חמה,
אדוננו בר יוחאי: ואמרתם
צדיק יסוד העולם, גלה מדרש הנעלם, יכול לפטור העולם,
אדוננו בר יוחאי: ואמרתם
קולו זמר עריצים, והכרית את הקוצים, והציל הלחוצים, אדוננו
בר יוחאי: ואמרתם
ראה פניו מאירים, בשבתו עם חברים, עת גלה סוד נסתרים,
אדוננו בר יוחאי: ואמרתם
שלום רב על משכבו, מה-יפיו ומה-טובו, דובר אמת בלבבו,
אדוננו בר יוחאי: ואמרתם
תורתו מגן לנו, היא מאירת עינינו, הוא ימליץ טוב עלינו,
אדוננו בר יוחאי: ואמרתם

פיוט אשרינו מה טוב חלקינו

ר' יוסף שפירא, צפת

אשרינו מה טוב חלקנו, בהלולא דבר יוחאי:

ומה נעים גורלנו, בזכות אדוננו בר יוחאי:

אב הרחמן שמע קולנו, בהלולא דבר יוחאי: אתה הוא מושיענו,
בזכות אדוננו בר יוחאי:
אשרינו...

רצוננו לראות מלכנו, בהלולא דבר יוחאי: רפואה שלמה
 תרפאנו, בזכות אדוננו בר יוחאי:
 אשרינו...
 שכן כמאז באהלנו, בהלולא דבר יוחאי: שובה ה' את שביתנו,
 בזכות אדוננו בר יוחאי:
 אשרינו...
 תעלנו בשמחה לארצנו, בהלולא דבר יוחאי: תבנה לנו
 מקדשנו, בזכות אדוננו בר יוחאי:
 אשרינו...

פתח לנו שערי רחמים לתפלתנו, בהלולא דבר יוחאי: פרנסה
 ברוח תפרינסנו, בזכות אדוננו בר יוחאי:
 אשרינו...
 צמיחת קרן לגואלנו, בהלולא דבר יוחאי: צדקה וחסד עשה
 עמנו, בזכות אדוננו בר יוחאי:
 אשרינו...
 קרע רע גזר דיננו, בהלולא דבר יוחאי: קומם קהל עדתנו,
 בזכות אדוננו בר יוחאי:
 אשרינו...

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
 הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:
dirshu@dirshu.co.il

הפורתח בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'

דקה מתוקה - שישים שניות מרתקות על הדף היומי

מהו הדבר המיוחד שהיה בעזרת נשים של העיירה 'ביאליסטוק'?

סוטה דף מ'

בעזרת נשים

זקני ביאליסטוק אשר התמדתו האגדית של ר' מאיר שמחה זצ"ל לא מש מזכרונם, היו מספרים תמיד בהתפעלות עצומה לצעירי צאן קדשים. היאך היה ר' מאיר שמחה נראה בתלמודו, והיו מראים בחרדת קודש את הכסא בגזרת נשים עליו ישב ולמד שנים רבות... מספר הגאון רבי משה שמואל בזכרונותיו, כיצד כל ילדי חמד דביאליסטוק היו עולים בחרדת קודש ל'עזרת נשים' לחזות ב'ספסלו' של מרן ה"אור שמח", אשר קורותיו וכפיסי עציו העידו והמחישו 'התמדה' מהי...

(אוצר פנינים ועובדות - "ניחוחה של תורה" עמו' מ"ד)

סיפר הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל, כי בית המדרש בו התפלל ולמד בשנות עלומוי ב'ביאליסטוק' [אשר כונה בשם "דער נייער גרינער שול"] שימש כבית מדרשו של מרן הגאון רבי מאיר שמחה מדוינסק זצ"ל בעל ה"אור שמח". אשר בו רבי מאיר שמחה ישב ולמד בשקידה נוראה ומופלאה בשנות צעירותו עת היה סמוך על שולחו חותנו. רבי מאיר שמחה לא מש אפילו רגע כמימריה ממקומו, כאשר הי מביאים לו לשם דברי מאכל לסעוד את נפשו, ועשה ימים כלילות בעמלה של תורה, עד שגדל בעמלו וצמח למרן ה"אור שמח"...

המתפללים בחצר בית הכנסת - האם ייפלו על פניהם באמירת תחנון?

תורה, ויש חולקים. ובירושלים העתיקה נהגו ליפול על פניהם אף במקום שאין בו ספר תורה, משום קדושת המקום, הנחשב כ'לפני ארון ה'". והמתפללים בעזרת נשים שניתן לראות ממנה את ארון הקודש, או בחצר בית הכנסת בצד שבו הפתח פתוח וניתן לראות את ארון הקודש - יפלו על פניהם.

[שו"ע קלא, ב, ומשנ"ב יא-יג; בו"מ דרשו, 16-17]

אין אומרים 'תחנון' ב'נפילת אפים', דהיינו בכיסוי הפנים והטיית הראש, אלא במקום שיש בו ספר תורה, ורמז לדבר בספר יהושע: "וַיִּפֹּל עַל פָּנָיו אֶרְצָה לְפָנֵי אֲרוֹן ה'". ובמקום שאין בו ספר תורה - יש לומר תחנון ללא נפילת אפים. ומקום שמונחים בו ספרי קודש בדרך קבע - יש אומרים שדינו כמקום שיש בו ספר

האם מותר לומר תחנון ב'נפילת אפים' לאחר השקיעה?

תפילת 'אבינו מלכנו'. ויש שנהגו שלא ליפול על פניהם אף בין השמשות, על פי דעת בעלי הקבלה שיש סכנה באמירתו לאחר השקיעה. ובלילות ה'סליחות' נוהגים לומר תחנון בנפילת אפים בסמוך לתחילת היום, ויש מקלים מחצות הלילה ואילך.

[שו"ע קלא, ג, ומשנ"ב טז-יח; בו"מ דרשו, 20]

בלילה שולטת מידת הדין בעולם, ו'נפילת אפים' בשעה זו מגבירה את כוחה; ולפיכך אם התאחרו בתפילת מנחה עד לאחר צאת הכוכבים, לא ייפלו על פניהם באמירת 'תחנון', אולם אין מניעה מאמירת תחנון ללא נפילת אפים. ובין השמשות מותר לאומרו בנפילת אפים, אך לכתחילה יש לאומרו מבעוד יום; ובעשרת ימי תשובה או תענית ציבור ניתן לדלג לשם כך על

המתפלל בבית האבל - האם צריך להשלים 'והוא רחום' ו'תחנון'?

אינם צריכים לומר תחנון בצאתם מבית האבל, ונחלקו הפוסקים אם צריכים להשלים את אמירת 'והוא רחום' בימי שני וחמישי. והאבֵּל עצמו אינו אומר תחנון בשום מקום, דהיינו אף כשמסיבה כלשהי מתפלל מחוץ לביתו.

[שו"ע קלא, ד, ומשנ"ב כ; בו"מ דרשו, 23 ו-47]

בבית האבל, דהיינו בבית שהאבֵּל יושב בו 'שבעה', או שנפטר בו המת, או שהוכנס לתוכו לאחר פטירתו, שורה מידת הדין, ועל כן אין לומר בו תחנון ב'נפילת אפים', כיון שנפילת אפים מגבירה את כוח הדין, כאמור. ונהגו שלא לומר בו תחנון אף ללא נפילת אפים, משום שהאבֵּל הוקש לחג לענֵינים מסוימים, וכשם שבחג אין אומרים תחנון, כך אין לאומרו בבית האבל. והמתפללים

* אמירת תחנון מכונה 'נפילת אפים', משום שבעבר נהגו לאומרו תוך 'נפילה' בצורת קידה על הקרקע, עם הפנים כלפיה. כיום אומרים תחנון בהטיית הראש וכיסוי הפנים בלבד.
* כאמור, נפילת אפים בימינו מתבטאת בכיסוי הפנים; ויש לכסות את הפנים דווקא בבגד, ואין די בכיסוי ביד עצמה, כיון שהיד חלק מהגוף, ואין גוף נחשב ככיסוי לעצמו.
* בין תפילת שמונה עשרה ל'תחנון', אין להפסיק ולעסוק בשיחה שלא מענייני התפילה, משום שבכך גורם שבקשותיו בתחנון לא תתקבלנה כראוי; ועל פי הקבלה אין להפסיק בדיבור כלל.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

מדוע נקרא הקיר שבו ניצב ארון הקודש בשם 'מזרח'?

במדויק אל מול ארץ ישראל, ירושלים ובית המקדש. ואם העמידו את ארון הקודש בקיר אחר, יש להתפלל לכיוון התפילה הראוי, אך אין להפנות עורף לארון הקודש; וכן אם הציבור מתפלל לכיוון ארון הקודש, יש לנהוג כמותם ולהטות את הפנים למזרח.
[משנ"ב צד, ט-יא, וביה"ל ב, ד"ה אין; ב"מ דרשו, 3, וראה שם, 4]

מנהג ישראל מקדמת דנא להציב את ארון הקודש בקיר שלכיוונו מתפללים, כדי שבעת התפילה יהיו פניהם מול הקודש. וכינויו הרווח של קיר זה - 'מזרח', מקורו במדינות השוכנות ממערב לארץ ישראל, שבהן כיוון התפילה הוא לצד מזרח העולם. ויש להקפיד בבניית הקיר והצבת ארון הקודש, שיהיו מכוונים

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפוח בכל יום' לתיבת המייל שלך

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה